

Ключевые слова: интерактивные методы обучения, трансформационные игры, карьерное самоопределение студентов.

We discuss the function of interactive learning at the university. In particular transformational games contribute to the development of the personality student sand professional awareness of his future career self-determination.

Keywords: interactive teaching methods, transformational games, career self students.

УДК 378.14

Сергій Борисович РЕШЕТНЯК,

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 (права та масових комунікацій)
Харківського національного університету внутрішніх справ;

Олена Володимирівна РЕШЕТНЯК,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту ЗЕД та фінансів
Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ

Стаття присвячена аналізу проблем розвитку інформаційної компетентності студента в системі навчання у ВНЗ. Автори розглядають важливі напрямки цього процесу: впровадження в освітню практику інтерактивного навчання; розвиток партнерських відносин викладачів і студентів; активне включення в навчальний процес інтернет-технологій.

Ключові слова: студент, інформаційна компетентність, розвиток, навчальний процес, інтернет-технології.

Успіх молодого фахівця на сучасному ринку праці забезпечують його різноманітні особистісні компетенції. Серед них однією з важливих є інформаційна компетентність. Сьогодні як ніколи українське суспільство потребує освічених, креативних молодих людей, котрі чітко розуміють свої стратегічні цілі та методи досягнення, можуть самостійно знайти нову інформацію та приймати рішення, відрізняються мобільністю, динамізмом, конструктивністю в контексті реалізації свого професійного статусу.

Інформаційна компетентність сучасного спеціаліста є складним багатокомпонентним поняттям, яке не є однозначно визначеним. В науковому дискурсі інформаційна компетентність розглядається як поєднання таких складових: когнітивної, що відображає систему набутих знань, необхідних для творчого вирішення професійних завдань; діяльнісно-творчої, яка сприяє формуванню та розвитку у студентів різноманітних способів діяльності, необхідних для подальшої професійної самореалізації; особистісної, що проявляється в особистісних якостях суб'єкта й реалізується в соціальне замовлення «бути особистістю»; аксіологічної, яка реалізується в забезпеченні умов, що сприяють входженню студента до світу цінностей, що надають допомогу під час вибору найбільш значущих ціннісних орієнтацій [1]. На наш погляд, інформаційна компетентність означає здатність особистості вільно орієнтуватись в інформаційних потоках, уміння працювати з різними видами інформації, знаходити й відбирати необхідний матеріал, класифікувати його, узагальнювати, критично до нього ставитися, вирішувати будь-яку навчальну проблему на основі здобутих знань та демонструвати в процесі навчання високий рівень підготовки, учбової та наукової успішності.

На жаль, відсутність в багатьох випадках інформаційної компетентності випускників вишів є однією з ключових причин їх неуспішного працевлаштування на ринку праці. Сучасні роботодавці незадоволені рівнем інформаційної грамотності випускників, їх неспроможністю ефективно вирішувати необхідні завдання. Для багатьох студентів в процесі виконання навчальної та наукової роботи є проблемним підбирати матеріал; критично оцінювати інформаційні ресурси Інтернету; знаходити відмінності між піаром і правдивою інформацією; правильно та критично відбирати той чи інший матеріал; виокремлювати головне в контексті аналізу вибраної ним проблеми. Тому не дивно, що переважна більшість студентів (понад 90 %) використовують плагіат (форма академічного шахрайства) в тій чи іншій формі [2].

Багаторічний особистий досвід викладацької діяльності авторів, а також спілкування зі студентами, колегами та роботодавцями дозволяють зазначити, що інформаційна компетентність активно розвивається в навчальному процесі. Саме тому, що студент є не тільки здобувачем інформації, яка є головним підґрунтям його ефективної самостійної роботи, але й активним суб'єктом інтерактивного навчання безпосередньо в аудиторії. Тому пріоритетними напрямками розвитку інформаційної компетентності студентів є наступні: по-перше, впровадження в освітню практику креативного, інтерактивного навчання; по-друге, активне включення інтернет-технологій в навчальний процес; по-третє, розвиток партнерських відносин викладачів і студентів. Розглянемо їх більш докладно.

В основі інтерактивного навчання лежить діяльнісний підхід, метою якого виступає активізація творчого підходу студента до оволодіння змістовними характеристиками наукового знання. Відповідно до цього, завданнями інтерактивного навчання є: розвиток самостійності студентів у прийнятті методичних рішень і підготовки домашніх завдань; пошук і накопичення нової інформації, формування особистої критичної оцінки при аналізі та добірї навчального матеріалу, зміна акцентів уваги під час навчання з пошуку вірних відповідей на розвиток уміння вирішувати проблеми тощо.

Ще одним суттєвим напрямком розвитку інформаційної компетентності студента є активне впровадження в навчальний процес Інтернет технологій. Саме вони в освітній системі являються, в першу чергу, інструментарієм процесу пізнання та оволодіння інформацією. На жаль, практика використання Інтернет технологій у вузівському освітньому процесі свідчить про наявність протиріч між: традиційними видами учбово-методичного забезпечення та потребою практики в інноваційних формах використання Інтернет технологій в навчальному процесі; процесом інформатизації освіти та відсутністю загального підходу до навчання студентів сучасних освітніх закладів [3].

У вищих навчальних закладах існує чітке розуміння необхідності формування творчого, Інтернет-орієнтованого способу мислення студентської молоді. Але поки що робота в цьому напрямку йде дуже повільно. Процес побудови відповідної сучасної матеріальної бази вишів та навчання викладацького складу відбувається вкрай мляво. Це пов'язано, в першу чергу, з недостатнім рівнем розуміння адміністрацією ВНЗ ключової ролі та перспективності використання Інтернету в формуванні сучасного фахівця, низьким рівнем готовності викладачів кваліфіковано організувати самостійну роботу студентів за допомогою Інтернету. Але саме вищі навчальні заклади повинні в найближчий час активно запровадити в навчальний процес Інтернет технології. Всесвітня мережа з погляду її інформаційно-довідкової функції є принципово новою, унікальною освітньою системою, яку характеризують висока швидкість, динамізм, величезні масштаби та аудиторія. Навчальна функція Інтернету для своєї ефективної реалізації потребує зміни менталітету викладачів, більшої відкритості, переходу до інтерактивних методів навчання.

В контексті аналізу проблеми слід відзначити якісну нову роль університетської бібліотеки в розвитку інформаційної компетентності студентів. Сучасна бібліотека – це багатофункціональна, культурна інституція. Вона збирає, організовує і зберігає документоване знання, організує доступ до накопичених ресурсів, забезпечує навігацію у них, формує та задовольняє інформаційні потреби суб'єктів освітнього простору. Саме бібліотека повинна стати центром, що забезпечує студентам оперативний, вільний і комфортний доступ до навчальних інформаційних ресурсів. Важливу роль також відіграє безпосереднє консультування студентів щодо оцінки інформаційних ресурсів. Наприклад, Університет Штату Айова, в якому один з авторів неодноразово стажувався, розробив спеціальне покрокове керівництво для студентів по оцінюванню сайтів (EvaluatingWebsites: InformationLiteracy Guide), академічних книг та статей, а також використанню бази даних, розумінню авторських прав та плагіату (див.: <http://instr.iastate.libguides.com/infoliteracy>).

Розвитку інформаційної компетентності в навчальному процесі сприяють творчі домашні завдання; проектні завдання практичної спрямованості, розгляд кейсів, спільна наукова діяльність, використання мультимедійних презентацій викладачів та студентів. Проведенню інтерактивних занять зі студентами має передувати підготовчий період, під час якого викладач формулює чіткі інструкції щодо способу підготовки студентів до такого роду занять. Тут варто визначити такі етапи: обґрунтування теми для обговорення та переліку питань і понять, що досліджуватимуться на занятті; визначення переліку літератури, яку необхідно опрацювати; завдання повторити матеріал, опанований під час вивчення інших дисциплін (міжпредметні зв'язки) з вказівкою на перелік понять та термінів, що будуть використовуватися під час зайняття; ознайомлення з методикою організації та проведення заняття, сценарієм та інструментарієм, що буде застосовуватися; підготовка необхідних технічних засобів навчання, наочності чи іншої атрибутивної символіки [4].

Інтернет підтримка навчального процесу може стати чинником розвитку інформаційної компетентності студентів при існуванні наступних умов: наявність у викладача мотивації до підготовки та проведення занять в інтерактивних формах; наявність у студентів вмінь та навичок користувача, достатніх для використання Інтернет підтримки; розробка викладачами відповідних методичних, інформаційних матеріалів, тестових завдань. Особливої значущості набуває важлива місія викладача – навчити студента займатися самоосвітою, стати його радником і консультантом.

Істотним фактором оптимізації розвитку інформаційної компетентності студентів виступає характер міжособистісного спілкування між викладачами і студентами, розвиток їх партнерських відносин. У сучасних умовах значно розширилися можливості зацікавленої, професійно-орієнтованої взаємодії викладача та студента, завдяки новим формам організації навчальної діяльності – таким активним методам навчання, як ділові ігри, тренінги, кейс-стаді, дискусії тощо. У будь-якому варіанті кожний учасник акту взаємодії має безліч можливостей більшою чи меншою мірою реалізувати свою інформаційну підготовленість, продемонструвати позицію, виявити ставлення до дослідницької проблеми. Переваги партнерства в процесі навчання очевидні: розвиток самостійності особистості студента, свобода чи незалежність в ухваленні рішень з приводу своєї участі та своїх дій, можливість виходити з власних мотивів, спиратися на власні способи діяльності, відносна незалежність від іншого [5].

Таким чином, ми розглянули деякі напрямки розвитку інформаційної компетентності студентів в вузівському навчальному процесі. Викладені матеріали не вичерпують проблеми повною мірою. Вона потребує подальшого вивчення.

Список використаних джерел

1. Тришина С. В., Хуторской А. В. Информационная компетентность специалиста в системе дополнительного профессионального образования [Електронний ресурс] /

С. В. Тришина, А. В. Хуторской // Интернет-журнал «Эйдос». – 2004. – Режим доступу: <http://www.eidos.ru/journal/2004/0622-09.htm>.

2. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2015-07-17/2015.pdf>.

3. Использование интернет-технологий при обучении студентов гуманитарных специальностей математическим дисциплинам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://planetadisser.com/see/dis_96222.html.

4. Билина Ю. Л. Формування інформаційної компетентності майбутніх фахівців видавничої справи та редагування за допомогою інтерактивного методу навчання case-study [Електронний ресурс] / Ю. Л. Билина // Інженерні та освітні технології в електротехнічних і комп'ютерних системах. – № 4/2013 (4). – С. 40–46. – Режим доступу: http://eetecs.kdu.edu.ua/2013_04/EETecs2013_0405.pdf.

5. Атаманчук Ю. М. Партнерські відносини викладача і студента в навчанні: за і проти / Ю. М. Атаманчук // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – 2009. – Вип. 4. http://intellect-invest.org.ua/ukr/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n4_2009_st_1/.

Одержано 24.02.2016

Статья посвящена рассмотрению вопросов развития информационной компетентности студента в современном учебном процессе. Авторы рассматривают такие направления, как: внедрение в образовательную практику интерактивного обучения, развитие партнерских отношений преподавателей и студентов, активное использование интернет-технологий в учебном процессе.

Ключевые слова: студент, информационная компетентность, развитие, учебный процесс, интернет-технологии.

This paper is devoted to the issue of development of student's informational competency in the learning process. The authors emphasize and discuss such directions as implementation of interactive teaching; developing of partnership relations between teachers and students; active use of internet technology in educational process.

Keywords: Student, informational competence, development, learning process, internet technology.

УДК 159.938.3-378

Тетяна Станіславівна САПЕЛЬНИКОВА,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри практичної психології

Української інженерно-педагогічної академії;

Карина Сергіївна ЛИСЕНКО,

студентка 4 курсу Української інженерно-педагогічної академії

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

В дослідженні було проведено аналіз розвитку деяких професійно важливих якостей особистості у студентів спеціальності практична психологія Української інженерно-педагогічної академії. В дослідженні приймали участь студенти з першого по четвертий курс. Досліджувались такі якості як емпатія, воля, професійна спрямованість, вираженість акцентуації характеру в контексті потенційної конфліктності